

Tematy – plastyka.

Temat: Czym jest happening, performance i body art ?

Sztuka żywa (performance, happening, body art) - cechy, twórcy, przykłady

Sztuka żywa to ogólne określenie kilku nurtów we współczesnej sztuce, które **skupiają się na człowieku i zawierają istotny element improwizacji**. W centrum sztuki żywej znajduje się osoba jako źródło ekspresji i sensów artystycznych. Kluczową kategorią jest tu „ożywienie”, które stanowi wyraźny kontrast wobec arcyzmu martwego, reprezentowanego przez tradycyjne malarstwo, rzeźbę czy fotografię. Sztuka żywa nie polega jednak jedynie na włączeniu elementu ruchu czy żywej mowy do dzieła, ale na **zaaranżowaniu swoistego spektaklu, odbywającego się „tu i teraz”**, a więc na zdarzeniu jednostkowym i niepowtarzalnym.

Formy tego zjawiska różnią się od tradycyjnego teatru tym, że nie posiadają restrykcyjnego scenariusza, rodzą się niejako „na żywo”, dlatego nie mogą być nigdy powtórzone w identycznym układzie. Ponadto **sztuka żywa zakłada większy i bardziej bezpośredni kontakt z publicznością**, która niejednokrotnie zostaje włączona do przebiegu wydarzenia artystycznego. Jej atutami w porównaniu z tradycyjnymi formami są: **większa emocjonalność, autentyzm przeżyć** – zatarcie granicy między sztuką a życiem, pokazanie nie skończonego dzieła, ale samego procesu twórczego. Sztuka staje się tu również formą dialogiczną – rodzi się w relacji artysty z odbiorcami, zyskuje walor komunikacyjny. Liczy się w niej zatem nie tylko intencja autora, ale również żywy odbiór, zmieniający sens całości i dodający do niej istotną wartość.

Formami sztuki żywej są: happening, performance i body art. Można powiedzieć, że wszystkie wyrastają ze wspólnego źródła – ruchów awangardowych początku XX wieku, zwłaszcza z dadaizmu. Happening to rodzaj spektaklu, w którym dużą rolę odgrywa improwizacja aktorów, a także udział publiczności. Forma ta jest stosunkowo najbardziej zbliżona do teatru, a jej największa popularność przypadła na lata 60. Można tu wymienić **dzieła Johna Cage’a, Allana Kaprowa czy Tadeusza Kantora**. Happeningi polskiego artysty opierały się na szczególnej kombinacji przeszłości, pamięci i wątków autobiograficznych („Umarła klasa”, „Wielopole, Wielopole”, „Dziś są moje urodziny”).

Z kolei performance wyodrębnił się z happeningu. Zakłada on większy udział indywidualnego artysty i jego ciała. Bardzo często performance wykorzystuje elementy ludzkiej seksualności – nagości w kontekście erotyki. Słynnym performerem był **Joseph Beuys**, który w 1974 roku wystawił słynny prowokacyjny spektakl w Nowym Jorku, pt.: „Lubię Amerykę, Ameryka lubi mnie”. Obecnie tę formę sztuki uprawia np. **Alastair MacLennan**.

Interesującym nurtem sztuki żywej jest również **body art**, a więc działanie artystyczne wykonywane na żywym ciele, traktowanym jako rodzaj medium czy aktora odgrywającego określoną rolę. Może to być forma spektaklu gimnastycznego, żywej rzeźby, malowania ciała, a nawet kaleczenia go (najbardziej radykalne działania prezentowali pod tym względem Akcjonści Wiedeńscy). Ciało staje się tu komunikatem, żywym tekstem i żywym przekazem. Formą body artu może być na przykład **tatuaż**.

1. Zapoznaj się z tematem z podręcznika.str.44-47

Temat: Niezwykłe konstrukcje, nowe pomysły- konceptualizm, minimalizm, land art.

KONCEPTUALIZM lata 60- 70-te XX wieku • Sztuka konceptualna (od łac. conceptus- pojęcie) – nurt sztuki XX wiekowej, zasadzający się na eksponowaniu samego procesu twórczego, to co jest najważniejsze w dziele sztuki to koncept, idea. W rezultacie artyści tego nurtu odrzucili prymat przedmiotu nad ideą, przy jednoczesnym mocnym podkreśleniu intelektualnego charakteru twórczości. Inne nazwy to sztuka pojęciowa, zdematerializowana, postprzedmiotowa (post-object art), Kunst-imKopf. Terminu peinture conceptuelle użył Guillaume Apollinaire w

stosunku do kubizmu, miało to podkreślić intelektualny charakter tego malarstwa. W 1963 ukazał się artykuł Henry Flyntha Concept Art, w 1967 Sol LeWitta Paragraphs of Conceptual Art, w roku 1969 grupa Art-Language zaczęła wydawać pismo o tej samej nazwie, wtedy też Joseph Kosuth opublikował artykuł Art after Philosophy. Dziełami sztuki mogą być same pomysły; znajdują się wewnątrz łańcucha rozwojowego, który przypuszczalnie może znaleźć jakąkolwiek formę. Nie wszystkie pomysły muszą być fizycznie realizowane. Sol Le Witt

KONCEPTUALIZM inaczej sztuka pojęciowa, zdematerializowana, post przedmiotowa to jeden z kierunków w sztuce XX wieku, którego ideowym patronem był Marcel Duchamp jako wynalazca koncepcji „ready-mades”, przedmiotów użytkowych przekształconych w dzieła sztuki. Istotą konceptualizmu jest skupienie na intelektualnym przekazie dzieła artystycznego, a nie jego wymiarze przedmiotowym. Konceptualizm może zatem wiązać się z odejściem od tradycyjnych technik artystycznych, jak np. malarstwo czy rzeźba, ponieważ to nie one są tu wyznacznikiem sztuki, ale sama metaforyka utworu.

MINIMALIZM lata 60-te - 70-te XX wieku • Minimalizm, sztuka minimalna (ang. minimalism albo minimal art) nurt w sztuce, rozwijający się w latach 60. XX wieku. Termin został użyty po raz pierwszy w 1965 r. przez R. Wollheima w Art Magazine. • Twórcy minimalizmu dążyli do ograniczenia w dziele środków plastycznych. Operowano jedynie uproszczoną bryłą i podstawowymi kształtami (okrąg, trójkąt, prostokąt) i gładkimi powierzchniami. Operowano wielkościami, skalą (powstawały tak często monumentalne obiekty). W dziełach tych wyeliminowano "ślad autorski" tworząc prace o anonimowej atmosferze. Tendencja ta odwoływała się do fascynacji produkcją przemysłową (nierzadko artysta ograniczał się do zamówienia dzieła w zakładzie przemysłowym zrealizowanego według przekazanego projektu). Powstawały w ten sposób obrazy o prostych podziałach np. modułowych lub całkiem gładkie, obiekty-rzeźby jako proste bryły, lub zestawy brył, czasami budzące architektoniczne skojarzenia. • Interpretacje tych dzieł nasuwają skojarzenia dotyczące: spokoju, kontemplacji, medytacji, bezruchu, ciszy lub sprawiają wrażenie „niemych” pozbawionych jakichkolwiek emocji elementów rzeczywistości. Przedstawiciele: • Donald Judd • Carl André

LAND-ART lata 60-te – 70-te XX wieku • **Sztuka ziemi** - inaczej sztuka krajobrazu lub land art to działalność artystyczna, której obszarem działania jest przestrzeń ziemi, obszar środowiska naturalnego. Działania tego typu często są ingerencją w pejzaż, przekształceniem jego fragmentu, lub wykorzystaniem naturalnych procesów dla stworzenia dzieła, obiektu o charakterze artystycznym. • Realizacje tego typu pojawiły się w sztuce w latach 60. XX wieku (wystawa Earthworks, 1968, Dwan Galery w Nowym Jorku), a największy rozwój przypadł na lata 70. Były to bardzo różne w skali i charakterze działania, monumentalne realizacje wymagające radykalnych prac ziemnych (przekopy, kopce, rowy), czasem subtelne, trudne nawet do znalezienia w otwartej przestrzeni, lub kompozycje istniejące kilka chwil niszczone np. wiatrem, czy przypiływem. Do czołowych przedstawicieli land artu zaliczają się: • Richard Long • Robert Smithson • Michael Heizer • Walter de Maria • Christo

LAND ART(SZTUKA ZIEMI) Działalność artystyczna która narodziła się w Nowym Jorku na wystawie „Earthworks” 1968r której polega na tymże obszarem działania (tłem, kontekstem czy tworzywem) jest przestrzeń ziemi, obszar środowiska naturalnego. Ścinanie trawy w ściśle określony sposób, rozwiesza czegoś na drzewach, przekopywanie pól, ale też zakrywa całe wybrzeża, przenosi góry, a nawet steruje błyskawicami. Generalnie naturalny teren pod każdą postacią. Za twórcę tego nurtu artystycznego uważa się Robert Smithson który to stworzył w 1970r na 1000m² Wielkiego Słonego Jeziora w Utah. Z 6 tysięcy ton ziemi i kamienia usypał 500 metrową spiralną groblę, łączącą abstrakcyjną formę z kształtem prymitywnych morskich stworzeń

1. Zapoznaj się z tematem str. 42-43 w podręczniku.

Temat: Nowe wykorzystanie mediów i dziedzictwa sztuki. Postmodernizm.

POSTMODERNIZM — termin określający szereg zjawisk kulturowych, które, według badaczy i teoretyków, nastąpiły po modernizmie. Obejmuje się nim różnorodne, czasem przeciwstawne stylistyki, niekoniecznie

pozostające w skrajnej opozycji do modernizmu. Pojawił się na początku lat 60. XX wieku w odniesieniu do literatury, w II połowie lat 70. zastosowany do zjawisk w architekturze, a latach 80. XX wieku przeniesiony również na malarstwo i rzeźbę. Termin postmodernizm, mimo prób jego uściślenia, zachowuje znaczeniową niejednoznaczność i może obejmować całokształt zjawisk kultury zachodu od ok. 1960 roku, charakteryzujących się negacją w stosunku do wcześniejszego modelu. Jest też wiązany z wyraźnym sprzeciwem wobec awangardowych utopii: kształtowania nowego człowieka, racjonalizmu i rygorystycznego funkcjonalizmu. Najszerzej dyskutowana jest postmodernistyczna architektura, do której zalicza się skrajnie różne zjawiska od tzw. high tech (z ang. high technology) po kiczowate wille amerykańskich gwiazd. Jeden z postmodernistycznych architektów, Charles Jencks, za symboliczny koniec ery modernistycznej podaje datę wysadzenia w powietrze modernistycznego osiedla w amerykańskim Saint-Louis. Architektura postmodernistyczna nad awangardowe poszukiwanie przedkłada kompilację różnych znanych elementów. Szanuje kontekst miejsca, osobiste upodobania i nastoje. Do twórców architektury postmodernistycznej zalicza się m.in. Charlesa Moore'a, Michaela Gravesa, Roberta Venturiego. W sztukach wizualnych granica stylowa, ale też chronologiczna, jest również niejednoznaczna, czasem wyznaczana przez nowe malarstwo lat 80. XX wieku, czasem już przez pop art lat 60. Jedną z cech wyróżniających sztukę postmodernistyczną miało być sięganie do historii i mitologii własnego narodu.

POSTMODERNIZM 1950 - 2000

jest działem bardzo obszernym i obejmuje kierunki stanowiące reakcję na modernizm - nawet tak przeciwstawne, jak ludyczny pop-art, czy art-renewal, a więc nurt całkowicie negujący istotę modernizmu i nawiązujący do tradycji akademickiej. Symbolem postmodernizmu jest konceptualizm, który w ogóle zakwestionował sens tworzenia materialnego obiektu jako dzieła sztuki wieńczącego proces twórczy.

Nurty powstające na przełomie XX i XXI wieku, jakkolwiek klasyfikowane przez bieżącą krytykę, nie mają żadnych cech wskazujących na przełamanie postmodernistycznej postawy i początek nowej epoki.

<http://www.wssm.edu.pl/files/16.Postmodernizm.pdf>

1. Zapoznaj się z informacjami na str. 50-51 w podręczniku, oraz z tematem Dzieła sztuki współczesnej str. 84-85 w podręczniku.